

Atomvapnet och försvaret

I en analys av radiodebatten om Sverige och atomvapnen karaktäriserade dr Ivar Harrie motståndarna till svenska atomvapnen med träffande skärpa. Den ståndpunkt de intar, skrev han, kan inte motiveras mer än på två sätt: antingen skall vi inte sätta in någon krigsmakt mot Sovjetunionen, eftersom Ryssland visar vägen till mänsklighetens framtid, eller skall vi över huvud inte sätta in någon krigsmakt någonstans, eftersom kriget är omänskligt. Dessa argument kunde emellertid inte användas av de båda debattörer som vände sig mot tanken på atomvapnen: den ene hindrades "därför att det strider mot god ton i svensk debatt att erkänna sig ha förtroende till Sovjetunionen", den andra "därför att en riksdagsledamot i regeringspartiet inte får ha misstro till den krigsmakt vi har".

I den följande debatten in pressen, en ovanligt livlig debatt, har det visat sig hur väsentlig denna karaktäristik är. Endast ett partis press går enhälligt och med ursinne emot tanken på svenska atomvapnen, naturligtvis den kommunistiska pressen. Här skryter man med hur överlägsna moderna vapen ryssarna har och hur farligt det är för oss om vi väcker misshag hos de ryska makthavarna, samtidigt som man förklarar att det är en form av krigshets att begära atomvapnen för Sveriges del. Självfallet säges det tillika att Ryssland är angeläget om att bevara Sveriges frihet om Sverige förhåller sig väl; detsamma sade samma tidningar, i flera fall samma personer, om den ryska hållningen till de tio stater, från Estland till Bulgarien, som sedermera erövrats av den ryska krigsmakten eller sträckt vapen inför de ryska försäkringarna om välvilja. En liknande argumentation smyger emellertid in sig även på andra håll; typiskt är då Morgon-Tidningen häromdagen ställde sig förvånad över att folk anser en fara hota just från Ryssland.

Den motivering mot ett svenskt atomvapen som i realiteten innebär ett närmande till radikalpacifismen, en camouflerad antydning om att vi inte alls skall ha något försvar, är en annan huvudlinje i debatten. Den socialdemokratiska Västgöta-Demokraten skriver efter ett ärligt försök att klarlägga de skilda ståndpunkterna att "kanske består den rimligaste lösningen i att vi accepterar tanken att ett militärt försvar, med de vapen som finns nu eller som är på väg, blir en omöjlighet om vi vill att mänskligheten skall leva vidare". Om härmned menas att "vi", dvs mänskligheten, skall söka bringa kriget ur världen genom en effektiv internationell organisation, en världsfederation, så har tidningen självfallet rätt. Om däremot menas — och detta tyder hela sammanhanget på — att "vi", dvs svenskarna, skall avstå från ett militärt försvar, så är detta blott ett något undvikande sätt att uttala att vi bör kapitulera inför varje angreppshot och att vi skall fastslå detta i förväg genom att

avskaffa vår försvarsorganisation. Det bör än en gång betonas att en sådan pacifistisk lösning inte leder ens till det som dess förespråkare önskar. En sådan lösning skulle endast få till resultat att vi erövrades, att vi tvangs att i tjänst hos en främmande diktatur rusta oss vida starkare än vi nu gör eller kan tänkas göra, och att det svenska folket skulle användas i ett eventuellt krig för att slå ned de folk som vi genom våra idéer och våra moraliska värderingar står nära.

Övriga i debatten anförda argument mot atomvapnen är, med all respekt för den goda viljan hos debattörerna, så uppenbart ohållbara att man vid läsningen av inläggen ofta får intrycket att den skrivande i skrivandets ögonblick själv misstänker att det här väl ändå är för galet. Så är fallet med den helt allmänt framkastade tanken att vi genom att inte skaffa oss atomvapen eller rättare sagt genom att avrusta skulle kunna bidra till fred och lugn i världen. Tror verkligen någon på allvar och efter fem minuters eftertanke att ett svagare eller starkare försvar eller inget försvar alls i Sverige har något inflytande på motsättningen mellan de båda världsmakterna eller, annorlunda uttryckt, mellan de kommunistiska tyrannierna och det demokratiska systemet? Denna fåvitska och förvirrade tanke framfördes redan i 20-talets och i 30-talets försvarsdebatter, men de som kastade fram den levde i regel tillräckligt länge för att vinna insikt om det meningslösa i dylika gester. Det enda väsentliga som vinnes om vi har ett starkt försvar — och ett försvar är inte starkt utan tillgång till taktiska atombomber — är större trygghet för Sverige och större möjlighet för oss att bevara freden; vad som förloras genom ett svagt försvar är denna relativa trygghet, denna fredsmöjlighet.

Man har också sagt att atomvapen inte räcker; skall vi verkligen rusta upp måste vi ha vätebomber. Naturligtvis vore vätebomber som avskräckningsmedel ännu mera effektiva än atomvapen, och ett antal sådana i händerna på en svensk statsstyrelse vore ingenting att frukta för. Men vi får komma ihåg att atomvapen och särskilt de mindre atomvapen om vilka här är fråga är användbara och avsedda för defensivt bruk, vid ett anfall mot Sverige, och att hela vårt försvar traditionellt är defensivt inriktat; vi har inte ens det strategiska bombflyg som skulle behövas för offensiva operationer i större stil. Men härtill kommer att av skäl som särskilt professor Heckscher anförde i

radiodebatten risken för ett anfall på Sverige — som ligger nära Ryssland och vars förstörande inte rimligen kan vara ett ryskt intresse ens vid ett krig — är relativt liten. För att inte tala om att just vätebombernas oöverskådliga förstörelsekraft gör det mycket möjligt att de över huvud inte kommer till användning.

Till de påtagligt falska och undvikande argumenten hör att atomvapnen skulle krävas främst av militären; skälen för

svenska atomvapen kommer, skriver en kommunistisk tidning, "direkt från officersmässarna". Snarare har situationen, såsom åtminstone läsarna av Dagens Nyheter bör veta, varit den motsatta. Militären, särskilt den härskande lantmilitära sakkunskapen, har år efter år underskattat atomvapnens betydelse, och vad överbefälhavaren och andra militära chefer för sju eller åtta år sedan sade gick ut på ett systematiskt nedvärderande av detta vapen. Flygledningen har gått i spetsen för militären då det gällt att forma en mera realistisk uppfattning av läget, men det har sannerligen inte varit på militärt håll som man på ett tidigt stadium och med energi drev den linje — om atomvapnens ojämförliga betydelse — som nu är så gott som allmänt gottagen.

Militärledningen kan fortfarande, såsom senast den nuvarande arméchefens yttrande häromdagen visade, beskyllas för en tendens till konservatism. Säkerligen är det riktigt då man framhåller att vårt svenska försvar inte bara behöver atomvapen, utan mycket annat. Men det är en alldeles ohållbar ståndpunkt att på en gång hävda att atomvapnen är vida effektivare än de vapen vi nu har och att förklara att anskaffandet av dylika vapen inte kan möjliggöra begränsningar av försvaret på andra punkter. Om atomvapnen, och därom finns inget tvivel, är så överlägsna som man säger, så måste därmed självfallet följa att vi får ett mycket starkare försvar om vi äger dessa vapen, även om vi samtidigt gör inskränkningar på andra håll. Den logiken är så pass elementär att den borde kunna slå igenom överallt, likaväl som den logik vilken kräver att vi måste äga vapen så långt möjligt likvärdiga motståndarens, om vi alls skall tänka på att försvara oss.